

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 75. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminica. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
toiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretulu prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte part' ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 23 Sept. (5 Oct.) 1865.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Corón'a, Austria si dietele sale.

Noi, cari reproducem in anuntarea ministrilor si a si-
stemei in Austria in nr.ii 64, 66 si 67 ai Telegrafului, anu
voitu a ne exprima sperantia: ca, deca, germanismulu celu
mare si cu acest'a liberalismulu germanu austriacu a cadutu
dimpreuna cu Domnulu de Schmerling, apoi dualismulu, ce e
posibilu numai intre partitulu lui Kaiserfeld si a lui Deák, lip-
sindu factorulu germanu, nu se va poté realiza sustinutu nu-
mai de dualistii magiari, si astfelu sacr'a vointia a Maiestatei
Sele, depusa in Diplom'a din Oct. 1860, adeca a utonomi'a
tieriloru si egal'a indreptatire a natiuna-
litatiloru, va triumfa in fine, reproducemu din „Zu-
kunft“ Nr. 38 apretierea Manifestulu imperatescu din 20 Sept.
a. c., din care se poté vedé, ca e mare siantia de a ni se re-
aliza nutrit'a sperantia.

Imperatulu a vorbitu cátra popórele sale — cu seriosi-
tate, cu marire si plinu de incredere, precum putini monarhi
au mai facutu pána acum. Diu'a 20 Septembrie, in care au
vorbitu asiá Imperatulu, totu cu acea lumina radiósa va stra-
luci in istoria Austriei cá 20 Oct. Atátu in acea diploma din
Oct., cátu si in Manifestulu din Sept. domnesce acelasi spi-
ritu inaltu alu stimárei dreptulu, aceeași consciintia constitu-
tionala, aceeași credintia in popóre. Deca corón'a in cea
antá'a diploma si-a manifestatu cu solenitate voia sa, cá
adeca de aci inainte are sa domnesca principiulu constitu-
tionalu in tota Austria, asiá in Manifestulu din urma arata de
nou calea trasa dejá in diploma, dar parasita de ministrii ce
si uita de obligatiuni — cale, ce stá intru a aduna din tóte
laturele pe tóte popórele la o libera conlucrare, ce
singura numai poté duce la fapt'a regenerárei constitu-
tionala a Imperatiei.

Manifestulu din Sept. este unu actu alu stimárei cei mai lo-
iali cátra dreptu, cáci, pecandu in tierile ce se tinu de corón'a
ungurésca pretotindenii se apucase firulu dela dreptulu istoricu
alu constitu-
tionala, si pecandu se asceptá realizarea represen-
tatiunei Imperatiei dela liber'a consimtire a dieteloru dincolo
de Lait'a, corón'a prochiamá in acestu actu de stata dreptulu
cá concesu si deplinu staviritu, provocandu-se la diplom'a din
Oct, de nou in modulu celu mai solenelu „cá adeca po-
pórele sa participe prin reprezentantii sei
legali la legislatiune si la afacerile fi-
nantiáli.

Manifestulu din Sept. este espresiunea consciintiei con-
stitutiunalei cei mai curate, cáci acel'a, sistandu activitatea ace-
lei legi asiá numite „despre representatiunea Imperiului dela
26 Februaru 1861“, prin acestu actu mare surpá deplinu a-
celea fictiuni nefericite de dreptu, cari, subt aparentia de
constitu-
tionalismu, dederá maiortatea popóreloru legata asiá
dicendu in mân'a unui arbitriulu ministerialu si parlamentarulu,
si, asigurandu la tóte dietele, si prin acést'a la tóte natiunile
dincóce de Lait'a, de a participá la fapt'a buneii intielegeri,
cu acést'a inchide ranele, ce o sistema fatala le casu-
nase
constitu-
tionalismulu celu adeveratu si
totdeodata drepturiloru sante si istorice a-
le tieriloru, precum si principiulu totu asiá
de santu alu egalei indreptatiri natiunali.

In fine Manifestulu din Sept. este unu actu de incredere
fórté marinimósa, cáci prin acel'a Monarchulu reconstituirea
constitu-
tionala a Monarchiei si cu acést'a interesele cele mai
insemnate — ba potemu dice sórtéa Imperiului chiaru — le de-
pune in mánile popóreloru.

La o atare marétia fapta de incredere a Monarchulu, me-
rita cá popórele sa respunda cu o incredere totu asiá de
marétia; si noi nutrimu sperantia mare, ca a-
cést'a asiá va si fi.

Cu putinu mai nainte ingrijiri grele desceptasera in mai

multe natiuni ale Monarchiei o profunda nelinisee, cari — ve-
diendu tóte a fi puse la intrebare si pe partite in activitate a
sustiné, ici cele ce nu se mai potu sustiné, cara colo a nisui
la cele ce se dovedisera odata a fi periculóse, — se temeau
de apropiarea unei perióde, candu nu erá a se mai luptá numai
pentru ceva mai multu séu mai putinu, ci pentru tóte.

Anume erá program'a, sustinuta de dóne mari partite din-
coci si dincolo de Lait'a, ce tindeá a face din senatulu angustu
in Vienn'a si din diet'a in Pest'a pe cei doi venitori factori ai
Legislatiunei Imperiului, si pe columnele celea mai principali
parlamentari ale unui Guverniu, impártitu in dóne intre ele-
mentele celu germanu si celu magiaru, si care programa cu a-
tátu erá mai inclinata a nelinisti in gradulu celu mai mare
pe Románii si Slavii din Austria, cu cátu unele facute séu
lasate a le noului Ministeriu se pareau a favorizá acést'a programa.

Prin celu mai din urma Manifestu alu Corónai, carele
— provocandu-se la diplom'a din Oct. pe deoparte, sustine
unitatea Imperiului atátu in privint'a legislatiunei ge-
nerali, cátu si a esecutivei Imperiului, si suspendandu
de alta parte, senatulu imperialu angustu, concede tuturoru
dieteloru tieriloru unu votu asup'a cestiunei de bun aintielege-
re — se franse asiá dicendu verfulu susamintitei programe —
si potemu dice: ca dualismulu, carele, din punctu de vedere
alu dreptulu istoricu alu tieriloru, precum
si din celu a egalei indreptatiri natiunali a fostu
pururea cu nepotintia — astadi si pána acusi a devenitu o
nepotintia factica. Fara indoiéla intr'o tiera séu alt'a
nu voru lipsi tendintie si nisuintie natiunale ne competate:
inse activitatea contimpurana a dieteloru va firma in acést'a pri-
vintia unu corectivu reciproc celu mai salutaru, si actulu
privitu din acestu punctu de vedere, prin care Guvernulu con-
chiamá tóte dietele pentru cá sa audia vocea tuturoru asup'a
cestiunei de buna intielegere, este in adeveru o fapta de
barbatu de statu intielectu.

Influint'a de binefacátore acestui actu, s'a vediatu, inca din
minutulu, candu acelasi s'a publicatu in modu oficiosu prin acea
impregiurare, ca organele, cari mai nainte se luptau eschisivu,
numai pentru o deslegare in sensu dualisticu, incepura a-si aduce
aminte de diplom'a din Oct. — Si acea influintia va capeté in celu
mai de aprópe tempu o estensiune inca si mai mare prin aceea, ca
partitulu celu mare federalisticu, carele cua ut o nomia istorica
a tieriloru scrisese totdeodata pre flamur'a sa si egal'a in-
dreptatire natiunala si unitatea imperiului,
acum, simtiendu a avé la spate intru intentionile Guvernu-
lui o pusetura secura, in urmarea acestor'a este in stare a pa-
si contra tendintieloru dualistice cu o energia mai
moderata, cu scopu spre a si recruta pentru amintitele prin-
cipie din ce in ce totu mai multi, proseliti, cá in fine in mo-
dulu acést'a, sa-si póta implini missiunea de impa-
ciuire intre centralisatiune si dualismu si
intre partitele de soiulu acést'a.

Luptele ce mai avemu sa le facemu pre terenulu drep-
tului de statu si celu natiunala, voru lua o fatia din ce in ce
totu mai fructifera si mai salutaru atátu pentru Austria cátu
si pentru natiunile ei, tocm'a prin acea impregiurare, ca de aci
inainte nu mai aparutóte amenintiate si de a-
ceea tóte de aperatu.

Nu fara ratiune amu recomandatú noi competulu, ce ni-
lu impune la toti situatiunea presenta. Partitulu centralisticu
si pune tóta sperantia sa pe aceea ca adeca sesiunea ce se
ascepta a dieteloru tuturoru, in locu de buna intielegere spe-
rata, ce aru dá lovitur'a mortii la caus'a acelui partitu, va
produce numai unu caosu de contradicteri pre campulu dreptu-
lui de statu si alu natiunaliatiloru candu apoi iarasi sa vina
densii la mijlocu cu faptele sale de scapare (mit rettenden Tha-
ten) si Guvernulu sa vina iarasi in nevoia de a cautá si aflá la
densii ajutoriu.

Corón'a prin acestu Manifestu din Sept. alu seu si-a insusitu plina de incredere acelu adevèru din dis'a de atâtea ori repetita — a opusatiunei de mai nainte, ca adeca Austri'a, nu este in senatulu imperialu, ci ea se afla in dietele sale, si nu-mai din acestea se pòte creá si nasce de nou. Toem'a precum aceeasi odinóra, recunoscendu dreptulu bilateralu istoricu alu tieriloru, a asternulu sanctiunea pragmatica a lui Carolu VI inaintea dieteloru Monarchiei spre pertractare si priimire, asiá si acum ea s'a determinatu din libera initiativa, cá sa aduca la deslegare cestiunea unei uniuni reali constitutiunali a totororu tieriloru imperatzei prin intielegere cu dietele tieriloru si constituirea in modu constitutiunalu a Imperiului Austriacu sa o aduca la perfectiune printr'o a dóu'a sanctiune pragmatica.

Remâne acum la popóre a face onóre adevèrului, ca Austri'a e in dietele sale. cu aceea cá ver ce partitu nationalu si politicu, cerendu pentru sine ce i se cade dupre dreptu si dreptate, sa dea Imperatzei ce o a Imperatzei. M.

Revista diuaristica.

Manifestulu si rescriptele reg. nici acum nu incetéza a fi cause de desbateri in felu si forme.

„Times“ diuaru englezescu dupa ce-si esprima convingerea ca Imperatulu Austriei e decisu a dá in o forma mai buna institutiunile ce li-au luat de la supusii sei, dice: ca o victoriá pacinica in Ungari'a e de insemnatate nepretiuvera si ca ori cum va judecá cine-va pe Austri'a, ea, fatia cu Ungurii cari se tinu cu atát'a cerbicia de drepturile loru cele vechi, va fi privita cá o innoitória revolutiunaria. Firesce ca aceeasi fóia nu pòte sa nu adauge, ca cu tóte acestea regimulu nu trebuea sa umble asiá fára crutiare cu institutiunile reprezentative sustatóre si sa nu fia facutu o tabula rasa din ele. „Austri'a“ dice mai departe aceeasi fóia „au fostu prea multu tempu sacrificata unei idei si e tempulu cá sa ia notitia de lumin'a ce se vede prin crepaturile edificiului ce se clatina. Pentru cá sa se faca din Austri'a o monarchia unitaria au fostu espusa la pericollu cei mai mari, cari lesne putea sa puna capetu existintiei ei. Numai cá sa nu se faca federalistica, au preferatu Austri'a a se debilitá si a se risipi si asiá a pasi totu mai aproape de abisulu unei bancrute de stat. Pòte ca rezultatele cele mai nóue ale Americiei voru fi convinsu pe Austri'a ca sistemulu regimului federativu nu e toem'a asiá debilu precum l'a presupusu de atâtea ori barbatii de stat ai Austriei.“

„Prin unu regimu federalisticu ca celu alu Americiei Austri'a va fi in stare a priimi in reuniunea stateloru si state nóue; prin o politica circumspeta care i-aru restabili finantiele pòte statele dela dunare unulu dupa altulu sa le traga la sine si sa le absórba indata ce se voru desface de cátra trupulu celu morbosu alu Turciei, carele nu mai are in sine putere de a le retiné. Conditziunea cea d'antáiu a unei atari politici e forma federalistica si restaurarea finantieloru, pentru ca aru fi absurdu sa créda cine-va ca Austri'a va trage state nóue la sine, candu fructulu celu d'antáiu alu uniunii cu dens'a aru fi suprimarea nationalitátei, limbei si a moravuriloru si participarea la ruinulu finantialu.

„La Presse“ fóia francesca din Paris, dupa ce face mai intáiu pre cetitorii densei cunoscuti cu impregiaráre Austriei dice: „Imperatulu Austriei avea de alessu intre dóue sisteme opuse. Din punctulu de vedere alu politice unitarie, ce au predominatu atát'a tempu, au potatu imperatulu impune Unguriloru si Croatiloru constitutiunea austriaca. Acést'a au fostu unu actu de asolutismu, si esperintiele dela 1861 incóce au doveditu nepotinti'a acestei procederi si a provocatu in contra-si opiniunea publica a Europei. Sistemulu alu doilea, carele sa pune acum in lucrare, face pre popóre judecatóre in caus'a loru propria. „Noi“ incheia fóia parisiava „trebuie sa recunóscemu fructuositatea si marimea acestei mesuri, ce se inchina principiului de autonomia, ea intaresce libertatea intr'o tíera unde poporulu numai prin diete pòte sa graiesca, ea este unu apelu cátra popóre.“

N. Fr. Bl. dice la tóte acestea cá ascépta sa véda mai intáiu resultatulu, pána atunci insa le aproba in principiu.

E interesantu a sci si aceea, ca o fóia de insemnatate din Pest'a spune pe fatia, ca de revederea constitutiunei din Fauru nu va sa scia nimic'a. Ungari'a dice ca nu au recunoscuto nici odata; lasa dara ostene'l'a revederei celoru de dincolo de Lait'a cari au recunoscuto.

Sabiiu 22 Sept. Adi s'a serbatu diu'a onomastica a Maiestatei Sele c. r. apostolice cu tóta pomp'a. La festivitáte au luat parte dregatoriele militare si civile din locu; iara din garnisón'a de aici din tóte trupele cáte o divisiune in parada de plina.

Sabiiu 22 Sept. Eri s'a fácutu aici alegerile pentru conflussulu la universitatea nationala pe 9 Oct. Dupa cum audimu alesi fura cons. gub. Ranicher si d. cons. de curte Zimmermann; de suplenti procurorulu Schneider si prof. H. Schmidt.—

„Herm. Ztg.“ in unulu din numerii sei ne spune ca in Scaunulu Nocrichiului s'a alesu pentru conflussu cons. de curte I. Bolog'a si presied. dela trib. superioru Herbert; la Cincu mare s'a alessu Dr. Teutsch si asessorulu scaunulu Capesius; la Mercurea judele reg. Macelariu si fiscalulu Hahn; la Brasiovu jur. distr. Bömches si secr. mag. Waechter; la Sighisiór'a sen. Gull si secr. Theil.

Fiindca ne este vorb'a de alegeri trebue sa amintimu o impregiurare ce o audimu pe cale privata din mai multe párti resp. din comitate.

Audimu adeca ca unii de ai nostri nu se folosescu de dreptulu alegeriloru pentru dieta. Noi amu amintitu si in nrolu trecutu si amintimu si acum ca pentru noi e in adevèru tristu ca amu perdetu terenulu legei dela 1865, carea crá favorítóre si pentru natiunea nóstra. Noi precum bunatatea asiá si legalitatea acelei legi nu o vomu poté ignorá nici odata si amu fi cei mai nemultiamitori ómeni din lume, candu amu despretiú-i-o. Inse déca Maiestatea Sea cá unu parinte alu totororu popóreloru sele vá cá cert'a si nemultiamirea sa inceteze odata de totu, credemu, ca noi sa nu ne jucámu cu detoriile nóstre atátu fatia cu Monarchulu cátu si cu noi cá natiune.

Bine aru fi fostu, o mai repetimu, cá sa fia fostu o intielegere intre barbatii natiunei, din carea natiunea sa-si fia potutu luá indreptárele ei si sa lucre solidarmente, dar sa nu vina in positiuni critice si in ocazioni de a-si dá insasi testimoniulu de paupertate.

Sabiiu 22 Sept. Adi au tinutu comitetulu Asociatiunei siedintia, in carea s'au luat mai antáiu la desbateru bugetulu preliminaru de Adunarea generala. Nechiaritatea protocolulu cu privintia la bugetu au datu ocaziune la desbateri lungi. Dar sa asceptámu protocolulu Comitetului cáci credemu ca acel'a va avé bunetate a ne dá lucrulu spre comunicare cu publiculu cá sa se pòta convinge acest'a insusi.

Un'a impregiurare trebue sa o deplorámu cum Adunarea s'a grabitu cu cassarea a duoru stipendii pentru facultatea filosofica la Vienn'a. Suntemu noi óre asiá grasi, asiá de satui de sciintia incátu sa nu mai avemu lipsa de a ne veni barbatii pregatiti dela mentiunat'a facultate? Gemu gimnasiale nóstre cele numeróse (?) de doctori asiá incátu sa-i tramitemu inapoi, ori in tieri straine? Au nu vedemu noi ca déca amu vrea sa deschidemu mai multe gimnasii in tíera aru trebui sa umblámu cu lampasiulu pána sa aflámu barbatii destui, cároru sa le incredemu institutiunile acelea?

Laudámu intentiunea adunárei ca au inceputu a se ingrijí si de sciintiele tehnice si reale, dar apoi noi iarasi credemu, ca nu trebue, cá ce se zidesce cu o mána cu cealalta sa se risipésca. Mai departe vedemu ca nu au aflatu cu cale a spriginí pre cei ce au concursu la ajutorulu adunárei in meseriele, pomologiele loru si alte de felulu acest'a, cari nu suntu mai putínu lucruri reale si la care toem'a Asociatiunea trebue sa incurageze pe fia-carele. Aru mai fi multe de disu decátu le mai lasámu si nedise.

Orestia in 27 Septembre 1865. Deputatii alesi la conflussulu nationalu sasescu (Universitatea sasésca) conchiámatu pe 9 Oct. 1865 suntu: Senatorulu Ioann Balomiri cu voturile tóte 32. si senatorulu Iosefu Schuller cu 15 voturi. Judele regescu Ignatiu Nagy a avutu 17 voturi, dara s'a declarat a nu priimi deputatiunea la universitatea sasésca, si asiá a remasu adunarea scaunala lángá Iosefu Schuller. Votanti a fostu 2 Unguri 3 Sasi si 27 Románi.

Senatorulu Iosefu Schuller e acel'a care in 8 Iuniu 1862 cá senatoru magistratualu, cu ocaziunea intempinárei a Esce-lentiei Sele domnului Conte de Crenneville in cuventarea sea tinuta in drumu a spusu urmatórele:

„Románii despectéza drepturile istorice ale celor'alalte natiuni, nu ascépta schimbárele afundu taietórie in constitutiunea tieriei pána la legislatiunea formala, ci cu puterea propria a loru, cu lupta si-cuprindu dreptulu de nationalitate si de limba, si apoi cumca poporulu dasfranatu (das entfesselte Volk) se dedá la comunismu, anarchismu si la volnicia (Willkühr) nu platesce dárele legale, imperatesci etc. etc.

(cauta Nr. 50 1862 a „Gazetei Transsilvanici“)

In astfelu de omu au pusu vr'o 10—11 alegatori romanesi din scaunulu acest'a (cu numele cunoscuti si sciuti) increderea lor, cá sa representeze scaunulu, care e mai nu-mai romanescu.

Astfelu de alegatori nu suntu vrednici de dreptulu frumosu de alegere, ca nu vedu mai departe decátu gáin'a, candu vrei sa o prindi cu gráuntiele.

Despre foculu intemplat in 29 Maiu 1865 in colegiulu reformatu de aici, despre care se láti faim'a reutaciósa si din ura nationala scornita, cumca aru fi pusu de unu Románu, cumca acestu Románu aru fi fostu ascunsu in podu lángá hornu, unde lu aru fi aflatu sub stengerea focului, cumca acestu Ro-

mănu aru fi fostu numai unu instrumentu a altoru Români mai multi de aici cōntielesi spre aprinderea focului, acum deodată află cu cale a impertâsi, cumca acelu Românu, unu cocieriu, anume Cranciov'a, fiindu prinsu in arestu dela 29 Maiu pâna in 29 Iuliu 1865, in diu'a din urma a scapatu din prinsore, fără de a fi aflatu magistratulu vr'unu prepusu legiuitu in contr'a densului, investigatiunea in sa totu curge, dara nu in contr'a densului, nice a unei persōne anumite, ci numai spre constatarea modului, in care s'a escatu foculu. Insa precum despre o parte nu e frica asiă despre alta parte nu e speranția cumca punerea de focu se va poté constată. (Ubi non est, olt ne keresd.)

Doue intemplări istorice heterogene privitoare la colegiulu reformatu de aici au causatu prin foculu pomenitu din 29 Maiu 1865 sgomotulu și contrarietatea natiunala activa a Ungurilor, și passiva a Româniloru. Un'a din acele doue intemplări istorice au fostu maialulu studentiloru gimnasiali Români din colegiulu reformatu de aici, impreunatu cu serbarea dilei 15/3 Maiu 1848, care maialu serbatorescu natiunala a causatu o investigatiune aspra disciplinaria a directiunei colegiale in contr'a studentiloru Români din colegiulu reformatu, in sa fără rezultatulu doritu, de-si maialulu acelu serbatorescu s'a privitu și declaratu de o demonstratiune politica și natiunala.

A dōu'a intamplare a fostu serbarea dilei de 29 Maiu 1865 pentru gatarea zidirei a colegiului pomenitu prin o multime de Unguri din tōta tiēr'a adunati aici in Orestia.

Sōrtea vrū că foculu pe coperisiulu de sindile a colegiului tocm'a atunci s'au aprinsu dupa puscaturile cu trēscurile din curtea colegiului, candu Ungurii la vr'o 200 de insi si petreceau la masa intre toaste cu vinuri și cu siampagniu, și candu Ungurii absentia Româniloru dela petrecani'a și veselie lora o priveau cu neplacere că o demonstratiune.

Asiă dara maialulu serbatorescu romanescu din 15/3 Maiu 1865 a causatu mani'a ungresca asupr'a Româniloru și investigatiunea disciplinaria asupr'a acestor'a, și faime reutaciōse in jurnalele ungresci asupr'a Româniloru.

Investigatiunea disciplinaria și faimele reutaciōse au causatu superarea Româniloru asupr'a Ungurilor.

Superarea Româniloru asupr'a Ungurilor a causatu absentia Româniloru dela prândiulu Ungurilor din 29 Maiu 1865.

Absentia Româniloru dela prândiulu Ungurilor din 29 Maiu 1855 a causatu neplacere și mania Ungurilor asupr'a Româniloru, asiă cătu in mani'a ast'a foculu intemplatulu la colegiulu reformatu lu au cugetatu sēu mai bine lu au socotitu de pusu prin Români din ura natiunala, precumu s'au și latitu faim'a in tōta tiēr'a.

Fiindu ca cocieriulu Cranciov'a din curtea ospetariei „la Szécsenyi“ a alergatu cu cei d'antăiu in podulu colegiului la focu, de au trebuit sa sparga cu putere usi'a podului, că sa pōta intră in podu; asiă dara unii dintre Ungurii, cari au mersu minteni dupa Cranciov'a, și lu-au aflatu standu lângă hornu și lângă focu, (ca hornulu e lângă locul unde ardea), in mani'a lora natiunala, lu au declaratu acolo in podu de taciunariu, vreu a lu prinde acolo, est'a in sa apucase fug'a josu din podu, fuse in sa persecutatu de unu Unguru (Horváth Ianes din tiēr'a Hatiegului) cu numirea de taciunariu, și asiă intalnindu-se Cranciov'a persecutatu de Horváth cu multimea de Unguri cari alergau in susu pe trepte in podu, fu opritu, prinsu, dusu inderetru in podu, și acolo eră sa și afle mōrtea din furia ungresca, de nu lu luă capitanulu de gendarmi cu sâbi'a in mâna sub scutel'a sea și a altoru doi gendarmi.

Multi dintre Unguri, cari au lătitu faima reutaciōsa despre foculu acest'a, cunoscū gresiel'a lora, numai li e rusine a o marturisi apriatu; dara altii că ōmeni cu caracteru și iubitori de adeveru nu numai cunoscū dara și marturisescu intemplarea focului de casuala, și nu de reutaciōsa. Asiă anume e Lazaru Laji dela Dobr'a, care că Unguru nu a facutu din foculu pomenitu sgomotu natiunala, ci că unu omu independentu, civilisatu, nu fantastu natiunala, spune intemplarea din convingerea s'a propria in interessulu adeverului, și se vede, cultura domnialui nu e numai din cārți unilaterala și natiunala, ci e din viētia practica, din conversatiunea nu numai natiunala, ci universală. N.

Idice lu in 10 Septembrie. Conferintiade docenti. Dēca cine-va merita recunoscintia pentrucă implinesce cu acuratetia, acele afaceri ce se tīnu de oficiulu seu, cu cătu mai mare recunoscintia merita acelu, care aceea ce face nu o implinesce numai pentrucă i este impusa, ci o implinesce pentrucă e și strabatutu de bunatatea aceea ce are a o implini, precum și de insemnatatea rodureloru ce au sa produca implinirea aceea. —

O astfelu de recunoscintia este a se atribui Domnului Protopopu gr. or. a Tract. Giurgiului I. B. precum și docentiloru a aceluasi Tract, pentru zelulu desvoltatu in conferintiade

ținute in arm'a unei gratiōse ordinatinni metrop. in privinti'a unoru obiecte scolastice.

Că calatoriu prin muntii Giurgiului sui asiă norocitu, a trece tocmai in acelea dile prin numitulu Tract, candu D. Protopopu conchiamase la sine pre toti docentii spre a tīne conferintiade. Ce e dreptu, prea multu nu este a se accepta este in sa de ajunsu candu mai toti docentii arată prin respunsurile și disputele lora, ca la obiectulu ce au ale pertracta, au cugetatu mai inainte de a veni la conferintiade, aratandu intru acesteast o emulatiune intru obiectele ce au ale propune, și si usiurare in metodulu de propunere.

O mare multiamire aflara fratii docenti in Computulu edatu și compusu de D. Profesoru I. Popescu, cantandu mai vertosu la usiurinti'a de a-lu pricepe, precum și la aflare a unui nou isvoru spre a poté propune mai cu succesu neincunjuraverulu obj., Computulu.

Domnulu Protopopu I. B. nu au pregetatu a incurtira și ospetia la sine pre toti docentii adunati la conferintiade; totdeun'a data presidia la tōte conferintiade, de-si numai atunci venise dela scaldatori unde se usiurase in cătu-va de unu morbu, ce si-lu atrase prin recel'a suferita, in calatoriade DSele prin Tract.

Bine aru fi candu pre la Români in tōte Tractele s'aru tīne aceste conferintiade, căci pâna acum'a nu suntu semne ca nu suntu folositoare, ci din contra. — Binevoiesca dar on. D. Protopopu a Giurgiului I. B. a priimi din partea docentiloru multiamita pentru osteneia cu care i-a condusu; iar din partea calatoriului, cea mai cordiala multiamita pentru bu'avointia cu care i au aratatu progressulu in cauzele scolastice; fratii docenti priimesca cea mai sinceră gratulare la intreprinderile scolastice, dorindu-le de odata că acelu focu cu care se despartira dela conferintiade se crēasca intru puterea sea.

Unu calatoriu.

Principatele române unite.

Cestiunea ortografiei române.

Iata unu subjectu de care jurnalele de preste Carpati din Transilvani'a și Banatuse ocupa cu o rara predilectiune. Această preocupatie din partea fratiloru nostri Români din Transilvani'a, Banatu și Ungari'a o considerăm că o manifestare matura a unoru spirite binecugetătoare.

Cestiunea limbei in adeveru este de o importantia capitala pentru acei popoli ce dorescu și cauta a-si consolida natiunalitatea și esistinti'a lora.

Limbei, pe care ni-a pastrat'o cārțile Bisericeii nōstre ortodoxe, suntemu datori esistinti'a nōstra natiunala.

De limba mai antăiu de tōte s'au ocupatu acei barbati cu cugetarea matura, care au voit sa inaltie natiunea lora și sa-i dea consciintiade demnitatea și chiaru esistinti'a ei.

Românulu care a facutu cea mai mare revolutie in tiēr'a Romanēscă n'a fostu unu generalu sēu unu rege mare, ci a fostu . . . Dascalulu Lazaru.

Fortia care a ucisu pentru totdeun'a pe Fanarioti și a scapatu tiēr'a de funestele influentia ale regimului lora asupr'a natiunalitătii nōstre, n'a fostu fortiaarmateloru totororū Rusiloru, ci a fostu fortia cuventării acelu obscuru Transsilvanēnu cegasise unu refugiu și unu auditoriu de căti-va discipoli intr'o camera obscura și daramata dar pe care elu o ilumină și o inaltia prin cuventările sale in care elu vorbiă Româniloru de limba și de natiunalitate.

Cuvintele sale nu cadiura pe locul petrosu și sterpu de care vorbesce parabol'a Evangheliei și in care semanti'a cea buna nu poté prinde redacina și se usuca indata ce o depunu acci'a care o sēmena.

Cuvintele sale cadiura pe pōmentu bunu și Satan'a, spiritulu reului, care se temeă că se nu fimu mantuiti printr'ens'a, nu potū sa inabusiēscă sēu sa radice semanti'a cea buna care dede fructu și acest'a fu punctulu de plecare alu scōleloru nōstre natiunale.

Fratii nostri de preste Carpati se ocupa acum forte multu de limba, și societatea literaria romāna din Aradu a adressatu o scrisore, este cătu-va tempu, cătra Asociatiunea transsilvană și cătra societatea din Bucovin'a pentru a se convocă unu felu de congressu unde sa se discute cesti'a unificării ortografiei române.

„Acēsta scrisore, dīce unu jurnalulu romānu, ce este in Pest'a (Conc.) nu esclade pe Romāni de preste Carpati, ci a lasatu in liber'a lora voia a-si alege membri prin care ei se voru representă și voru participă la stabilirea ce o dorimū atātu de ferbinte pentru interessulu literaturēi nōstre. Noi porurea amu doritu sa se statornicesca ortografi'a cu concursulu totororū Romāniloru că astfelu sa pōta fi mōr almente obligatorie pentru toti . . .

„Amu ingrijitu neintreruptu sa vedemū cum voru priimi Romāni de preste Carpati idea stabilirei unei ortografii. Ei nici luara notiie prin jurnalele lora despre acestu evenimentu. . .

Póte ca frații noștri, adauga disulu jurnalul, cá ómeni politici, cugeta mai multu de cátu vorbescu astfelu și in asta privintia i-si voru fi făcutu socota.

Sa facemu ca vorbele jurnalului românú din Pest'a sa nu fie o ironia pentru noi, ei sa arátámu ca cá ómeni politici cugetámu mai multu decâtu vorbimu.

Sperámu ca pínre membrii Consiliului generalu alu instrucțiunei publice ce din tóta Romani'a suntu convocati astadi in București se voru aflá unii care voru cugetá asupr'a mijlócelorú elorú mai nemerite pentru a ajunge la solutia questiei ce preocupá atátu de multu pre frații de preste Carpati. Cu atátu mai multu ca anarhia in ortografia de care ne servimu este completa, anarhia impinsa atátu de departe in cátu chiaru numele proprii numai scimu cum sa le scrimu modificandu-le adesea: asiá spre esemplu vedemu scriindu-se candu:

Alessandru Ión I. candu Alexandru Ión I.

Massimu s'au Maximu

Alessandrescu s'au Alexandrescu, s'au Alecsandrescu.

Essarhu prin modificatia ortografiei priimitive Exarchu.

„Natur'a," neprejudicandu inșá questia, si cá s'o dica intreacatu, crede ca adevérata ortografia a acestorú nume proprii este cea urmatóre:

Alexandru Iónu I. iar nu Alessandru Ion I.

Maximu iar nu Massimu.

Alexandrescu iar nu Alessandrescu.

Exarchu iar nu Essarchu.

Credemu, ca aceste persóne dintre cari cea d'antáiu este capulu Statului Românú, celalaltu membru alu Consiliului permanentu alu Instruct. publice, cea de a trei'a Directoru alu Ministerulni Instrucțiunei, Cultelorú și Instr. cea din urma prof. de facultate și membru alu consiliului generalu alu Instr. publ. credemu, dícu ca aste persóne se interesá a sci care este adevérat'a ortografia a numelorú ce pórtá.

Nu credu ca póte fi cesti'a care sa-i atinga mai de aproape decâtu „cesti'a stabilirei, ortografiei románe." „Natur'a."

Nr. 37—3 Concursu de stipendii.

Devenindu vacante trei eventualminte cinci stipendii din fundatiunea Franciscu Iosefina si anume unulu de 200 fl. v. a. pentru unu ascultatoriu de vre-o facultate la universitate si alte dóue fia-care de câte 100 fl. v. a., eventualminte patru de câte 50 fl. v. a. pentru ascultatori la vre-o academia din Transsilvani'a in urm'a conclusului Conferintiei tinute pentru afacerile fundatiunei in 5 Septembrie a. c. se deschide prin acést'a Concursu.

Doritorii de a se 'mpartási cu ver unulu din aceste trei eventualminte cinci stipendii, au sa-si adreseze la subseriss'a eforia celu multu pána in 24 Septembrie e. v. a. c. suplicele sele instruate cu Atestatu de botezu, de seracia, si cu Testimoniu de Maturitate séu academicu.

Sabiiu 5 Septembrie 1865.

Efori'a fundatiunei Franciscu Iosefina prin
I. Popescu m. p. Secr. alu Eforiei

Nr. 41—2

Concursu.

Cu provocatiune la publicárele din anii trecuti pentru traducerea lui Tacitu si Iornandes prin Jurnalele romanesci, fácute, se scrie din nou unu Concursu, pána la terminele josu insemnate.

1) pentru traducerea in limb'a romána a scripturilorú lui Tacitu, ce esistu, cumu-su: Agricola, Germani'a Istori'a, si Anales, pentru care s'au depusu de Domnulu Conte Scarlatu de Rosetti inca in anulu 1862. unu premiu de 100 fl. v. a. si care pána acum cu interessulu lui s'au suitu la o suma camu de 1200 fl. v. a. si sporiulu interessului care se va adauge pána la terminulu scrisu.

2) pentru traducerea in limb'a romána a lui Iornandes care totu de predisulu Domnu Conte in anulu 1862 s'au premiatu cu 250 fl. v. a. si care pána acum cu interessulu lui au formatu o suma la 300 fl. v. a. si sporiulu interessului care se va adauge pána la terminulu scrisu.

Traducatoriú acestorú clasici se postescu cá traducerile fácute, si anume:

1) a lui Tacitu pána la ultim'a Septemvre 1868.

2) „ „ Iornandes pána la ultim'a Septemvre 1866, cu atátu mai multu, sa le tramita la subseriss'a Eforie in modulu usitatu, adeca insotiendu-si manuscrisele de o epistola sigilata, pe acárei convertu, se stea scrisu unu motu óresi-care eara in launtru numele si locuinti'a concurentului, — cáci nesosindu pána la terminulu arátatu, traducerile opurilorú acelor'a — premiilorú preedise, Domnulu Premiatoru va da alta destinatiune totu in favórea literaturiei.

Manuscrisele incurse se voru apretiuú prin o comisiune competinta, iara rezultatulu atátu in privintia lui Tacitu, cátu si a lui Iornandes din preuna cu parerea aprobátóre s'au desaprobatóre a comisiunei se voru aduce prin diuarie la cuno-

scintia onor. publicu la tempulu seu si cele premiate voru remané in dispositi'a Domnului Premiatoriu, fára a mai avea altu ce-va a pretinde traducatoriulu, de cátu premiulu destinatu cu interessulu lui pána la tempulu premiárei.

Brasiovu in 30 Augustu 1865.

Dela Efori'a scólorú centrale románe de legea gr. orientale.

Nr. 42—1

Concursu.

Devenindu vacante statiunile invetiatoresci din comunele Vidr'a de mediu, Scarisiór'a si Albacu (comun'a bisericésca Arad'a), cari suntu impreunate anume:

a) Vidr'a de mediu cu unu salariu anuale de 200 fl. v. a. o gradina mare, cuartiru si lemne.

b) Scarisiór'a cu unu salariu anuale de 200 fl. v. a. cuartiru si lemne.

c) Albacu — Comun'a bisericésca Arad'a — cu unu salariu anuale de 200 fl. v. v. cuartiru si lemne.

La cari statiuni invetiatoresci se deschide concursu pána la 16 Octovre st. v.; doritorii de a ocupá aceste statiuni invatiatoresci pána la susu numit'a di au a-si asterne concursese sele la subserissulu, provediute cu documentele:

1) ca suntu de religi'a gr. or.

2) ca au absolvitu gimnasiulu inferioru s'au celu putinu cursulu pedagogicu séu clericalu in institutulu Archidiecesanu.

3) ca sciu cantárele bisericesci,

4) ca au moralitate buna.

Protopreshiteratulu si Inspectoratulu Distr. gr. or. alu Cámpeniloru.

Cámpeni 25 Augustu 1865.

I o a n n P a t i t i ' a

Protopopu si Inspectoru district.

Nr. 43—1

Concursu.

Devenindu vacante statiunile invatiatoresci din Comunele gr. orientale, Protopopiatulu Albei-Iuliei:

a) C i e l n ' a impreunata cu unu salariu anuale de 100 fl. v. a. 10 ferdele de bucate jumetate gráu, jumetate cucuruзу, 4 stángini lemne de focu, si cuartiru naturale;

b) C r i c á u impreunatu cu unu salariu anuale de 100 fl. v. a. din cass'a comunale, 4 stangini de lemne, si cuartiru naturale;

c) S t r e m t i u impreunatu cu unu salariu anuale de 100 fl. v. a. cuartiru liberu, si lemne de focu— pentru ocuparea acestor'a se deschide prin acést'a Concursu pána la 15 Oct. e. v.

Doritorii de a ocupá vreun'a dintr'acestea statiuni invatiatoresci, pána la suspresipt'a di au a-si asterne cererile sele cu documintele:

1) ca suntu Románi de religi'a gr. orientale,

2) ca au absolvatu gimnasiulu inferioru, s'au celu putinu

2 classe gimnasiale, si cursulu pedagogicu, s'au clericalu in institutulu Archidiecesanu in Sabiiu,

3) se produca atestate de consciintie indestulítóre despre limbile patriei,

4) ca sciu cantárele, si tipiculu Bisericescu,

5) ca suntu in privintia morale, si politic'a nepatati, si

6) cá casatoriti fiindu, traiescu cu sotiele lorú in frie'a lui Dumnedieu.

Cieln'a 6 Septemvre 1865.

G r i g o r i u d e R a t i u

Prot. gr. orient. Albei-Iuliei si Inspect. Scol. distr.

Nr. 39—2

Concursu.

Spre ocuparea postuluú nou invetiatorescu la scóla romána gr. res. din Comun'a Beteleanu, pentru a II-a Classa normala, se deschide Concursu pána la 1 Octovre a. c. cu carea este impreunatu unu salariu anuale de 200 fl. v. a. cuartiru liberu, cu camara, pivnitia, curte separata cu grádina de legumi,— 3 stángini lemne de focu, si de totu copilulu la da la umblatoriu câte o ferdela bucate; — care salariu se va scóla t tu pátrariulu de anu regulatu; jumetate din fondulu scólei si jumetate dela Cass'a comunala; iara pe viitoriu deca se va arátá sporiu bunu, salariulu se va mai imulf.

Doritorii de a ocupá acestu postu; au de a-si asterne cererile sele cu mána propria scrise, si dupa lege timbrate, la subserissulu documentandu,

1) ca suntu románi de relegea gr. resaríténa,

2) ca suntu clerici séu pedagogi absoluti,

3) ca suntu cantáreti bisericesci, si sa scia limb'a germana *) bine,

4) ca suntu in privintia morala nepetati; si

5) deca suntu casatoriti, ca traiescu cu societile lorú in frie'a lui Ddienu nevinovati.

Fogarasiu 26 Augustu 1865.

P e t r u P o p e s c u m. p.

Prot. gr. res. alu Tract. I alu Fagarasiului si Insp. scol. District.

*) Din eróre in nr. trecutu s'au fostu tiparitu: romána